

Osloregionens innspill til ny tiltaksplan for Oslofjorden

Forslag til vedtak:

Styret i Osloregionen IPR gir sin tilslutning til innspill til ny Oslofjordplan i samsvar med utkast.

Saksfremstilling:

1. Innledning

Klima- og miljødepartementet inviterer til å gi skriftlige innspill til ny plan for Oslofjorden i forbindelse med at regjeringen skal legge frem en ny Oslofjordplan i 2026. I denne nye planen vil regjeringen trekke fram de viktigste prioriteringene for arbeidet med å bedre fjordens tilstand de neste fem årene. Planenvil bygge på innspill fra Miljødirektoratet og andre ansvarlige myndigheter. I tillegg ønsker regjeringen innspill fra organisasjoner og andre aktører med engasjement for Oslofjorden. Klima- og miljødepartementet har også invitert sentrale aktører til muntlige innspill på den åpne delen av møtet i Oslofjorderådet 2. desember. Frist for skriftlige innspill er den 12. desember.

Det vises til styresak 29/25 der styret ga sin tilslutning til forslag omprosess for innspill til ny tiltaksplan. Osloregionen IPR har siden Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden ble lagt frem i mars 2021 hatt et spesielt fokus på Oslofjorden som tema og kommunenes rolle i oppfølging av planen. For 2025 er Oslofjorden en av tre politisk prioriterte saker.

Prosess for Osloregionens innspill

I oktober ble det nedsatt en ad-hoc-Oslofjordgruppe som i første omgang skulle ha fokus på å utarbeide underlag for innspill til revisjon av tiltaksplan. Ny tiltaksplan har også vært tema i fellesmøte for alle administrative grupper, og egen sak i faggruppe for klima og miljø høsten 2025. Ad-hoc gruppen har hatt tre møter. Representanter i denne gruppen er:

- Bjørnar Strøm-Hågensen, Halden kommune
- Justyna Krajczyk Blikset, Bymiljøetaten, Oslo kommune
- Håvard Lucasen, Vannområde Randsfjorden
- Asbjørn Tufto, Gjøvik kommune
- Knut Holen, Hias (interkommunalt vann- og avløpsselskap Hamarregionen)

[Osloregionen inviterte til et webinar 17. november](#), med forberedte innlegg og diskusjoner. Her deltok ca 50 personer fra bl.a. kommuner, vannområdene, vann- og avløpsselskap og bedrifter.

Utkast til Osloregionens innspill er utarbeidet på grunnlag av diskusjoner i ad-hoc-gruppen, innspill gitt på webinar 17. november, samt skriftlige innspill fra enkelte medlemskommuner. Utkastet bygger også på tidligere vedtatte politiske saker i styret i Osloregionen. Dette er håndnotat om Oslofjorden, vedtatt uttalelse om statlig støtte til nitrogenreanseanlegg og høringsnotat til Stortingets Energi- og miljøkomite om statsbudsjett for 2026.

Sekretariatet deltok i første del av møtet i Oslofjorderådet den 2. desember, ga med et muntlig innspill og informerte om at endelig innspill blir behandlet i styremøtet 8. desember.

Nedenfor er utkast til Osloregionens innspill til ny tiltaksplan for Oslofjorden som sendes Klima- og miljødepartementet innen fristen 12. desember.

2. Utkast til Osloregionens innspill til ny tiltaksplan for Oslofjorden

Osloregionen interkommunalt politisk råd (IPR) takker Klima- og miljødepartementet (KLD) for invitasjonen til å gi innspill til ny plan for Oslofjorden i forbindelse med at regjeringen skal legge frem en ny Oslofjordplan i 2026.

Osloregionen IPR er et strategisk samarbeid som består av 65 kommuner, inkludert Oslo kommune og medlemmer i alle østlandsfylker. Regionen har til sammen 2,3 millioner innbyggere. Kommunene i hovedstadsregionen har samlet seg som Norges største interkommunale politiske råd for å samarbeide om felles utfordringer og muligheter. Oslofjorden er et tema som Osloregionen IPR har jobbet med siden tiltaksplan for Oslofjorden kom i mars 2021. Alle medlemskommunene er i nedbørsfeltet til Oslofjorden.

Den 29. august 2024 vedtok representantskapet i Osloregionen IPR nye strategiske føringer for 2025-2028, der visjonen er at Osloregionen skal være en bærekraftig og internasjonal konkurransedyktig region. Miljøtilstanden i Oslofjorden, vann og vassdrag er vedtatt som et tverrgående tema som skal sikre en nødvendig samhandling og fokus på tvers av innsatsområdene i Osloregionen IPR. Representantskapet har vedtatt at Oslofjorden er en av tre politisk prioriterte saker.

Innledningsvis vil Osloregionen IPR komme med merknader til prosess for medvirkning til ny tiltaksplan. KLD inviterte den 31. oktober via pressemelding organisasjoner og andre aktører til å gi innspill til ny tiltaksplan, med svarfrist 12. desember. Dette er en svært kort frist, når det kreves politisk behandling. Det er også blitt kjent at invitasjon ikke er sendt direkte til kommuner i nedbørsfeltet til fjorden. Osloregionen mener det er uheldig at berørte kommuner, som er ansvarlige for tiltak i gjeldende Oslofjordplan, ikke blir direkte invitert til å gi innspill til den nye planen.

Sammendrag:

Sammendrag utformes etter styrets behandling 8. desember.

Innspill til ny tiltaksplan for Oslofjorden

Overordnede momenter - organisering og rapportering

1. Forslag om etablering av et Oslofjord-program etter modell fra Mjøsaksjonen, der staten tar et hovedansvar

Osloregionen mener at Staten må ta et helhetlig, sektorovergripende ansvar og bidra til å skape større forståelse for felles løft for Oslofjorden og for vannkvaliteten i vann og vassdrag i hele nedbørsfeltet. Vi foreslår at det etableres et «Oslofjord-program», med finansiering og organisering etter modell fra Mjøsaksjonen som inkluderer offentlig sektor (stat/fylke/kommune), privat/næringsliv og frivilligheten.

Den største investeringen for å bedre miljøtilstanden er bygging av nye nitrogenrenseanlegg. Som en del av Oslofjordprogrammet, etter Mjøsaksjon-modell, vil det viktigste være å etablere en finansieringsmodell for investeringer i nitrogenrenseanlegg, inkludert incentiver til samarbeid om regionale anlegg.

Videre er det behov for en koordinering på tvers av departementer og statlige virksomheter, for å sikre mest mulig effektiv gjennomføring av tiltak. Det er også behov for å samle kommunikasjon/informasjon om Oslofjord-arbeidet, inkludert oversikt over relevante forskningsprosjekter, kunnskapsformidling fra vitensentre, besøkssenter for Oslofjorden og andre initiativ.

2. Prioritering av tiltak, eventuelt vurdere redusere antall tiltak

Den gjeldende tiltaksplanen inneholder 63 tiltak og 19 tiltak for kunnskapsinnhenting. Det bør være en tydeligere prioritering av de viktigste tiltakene, eventuelt vurdere færre tiltak i en ny tiltaksplan for Oslofjorden.

3. Forholdet Oslofjordplanen og regionale vannforvaltningsplaner må avklares

Flere av medlemskommuner i Osloregionen har påpekt at det er behov for å avklare forholdet mellom Oslofjordplanen og regionale vannforvaltningsplaner og oppfølging av disse. Det rapporteres på begge planene. For mest mulig effektiv forvaltning, bør det vurderes om rapportering kan samordnes og gjøres i en felles database/kartverk, slik at man unngår dobbeltarbeid i kommunene/vannforvaltningen. Nasjonale føringer for oppdatering av regionale vannforvaltningsplaner bør også ligge til grunn for den nye Oslofjordplanen.

Momenter på sektorer/innsatsområder

4. Kommunalt avløp og avløp i spredt bebyggelse

- 4.1. Det er behov for avklaring om avlastningsbehov med fjordens tålegrense og behov for rensegrad. Dette er avgjørende for investeringsbeslutninger om renseanlegg/oppgraderinger.
- 4.2. Det er behov for at støtteordninger og insentiver til samarbeidsmodeller styrkes. Interkommunale anlegg og felles løsninger vil være mer robuste, mer gunstig økonomisk over tid, innebære større kompetansemiljø, og muliggjøre verdiskaping på avløp som ressurs. For at interkommunale anlegg skal kunne være aktuelt, må fastsatte frister fra Statsforvalter vurderes.
- 4.3. Behov for avklaring om nitrogenrensekrav også vil gjelde for små anlegg (i spredt bebyggelse). Forurensningsforskriften stiller kun rensekrav for fosfor og organisk materiale for slike anlegg. Kan det forventes rensekrav for nitrogen også på små anlegg?

5. Landbruket

- 5.1. Osloregionen IPR mener det er viktig å videreføre tilskudd til landbruket for å redusere avrenning fra landbruket. Erfaringer viser at dette gir effekt. Med klimaendringer (våtere og varmere vær) er det behov for realisme med hensyn til potensialet for å redusere nitrogenavrenningen.
- 5.2. Gjødselhåndtering/-planlegging er et viktig virkemiddel for å kunne redusere nitrogenavrenningen fra dyrket mark. Kommunene må gis tilstrekkelige ressurser til å følge opp nytt gjødselregelverk.
- 5.3. Det bør også gis økt tilskudd til naturbaserte klimatilpasningstiltak i landbruket
- 5.4. Osloregionen IPR støtter forslaget i statsbudsjettet for 2026 om å styrke oppfølging av kantsoner ved at ansvar overføres fra NVE til Statsforvalter og forutsetter at det følger med ressurser til statsforvalterne i nedbørsfeltet til Oslofjorden. Det er også behov for ressurser i kommunene for å føre tilsyn.

6. Tiltak for å fremme et aktivt friluftsliv, herunder arealplan, tilgang strandsone, opprettholde og styrke attraktiviteten til områder som er viktige for friluftsliv

- 6.1. Det er behov for økt bidrag til statlig sikring av friluftslivsområder langs Oslofjorden, samt økt støtte til opprydding i strandsonen og langs elver og innsjøer.
- 6.2. Osloregionen IPR tilbyr deltakelse i Kommunal- og distriktsdepartementets (KDD) arbeid om arealforvaltning og hvordan stanse nedbygging av strandsonen. Statusrapport på tiltaksplanen viser at det er behov for å styrke arbeidet med arealforvaltning og redusere nedbygging av strandsonen. KDD informerte i møte i Oslofjordrådet den 2. desember at det skal igangsettes et arbeid om dette. Osloregionen IPR ønsker med dette å tilby seg å være en samarbeidspartner overfor departementet, for å koordinere innspill fra kommunene, dele erfaringer og diskutere mulige tiltak. Dette gjelder for kommunene med kystlinje, men er også relevante problemstillinger for arealforvaltning langs innsjøer og elver i vår region.

7. Næringsutvikling og innovasjon

- 7.1. Osloregionen mener at fiskerinæringen må sikres nødvendig kompensasjon som følge av vedtatt fiskeforbud og restriksjoner i Oslofjorden
- 7.2. Osloregionen IPR mener at ny tiltaksplan bør ha større fokus, inkludert virkemidler som stimulerer til innovasjon, teknologi- og næringsutvikling som bidrar til en ren og frisk Oslofjord, inkludert sirkulærøkonomi
- 7.3. Det bør legges til rette for marin næringsutvikling og etterlyser nasjonale strategier for lavtrofisk akvakultur. Det bør også legges til rette for grensekryssende samarbeid innen marin næringsutvikling.

8. Stimulere til forskning og utvikling

Det er et omfattende forsknings- og utredningsarbeid om Oslofjorden, derfor er det behov for å få en samlet oversikt over FoU-prosjekter, for spredning av resultater og for å unngå parallelle prosjekter. Osloregionen IPR er partner i to EU-støttede prosjekter, [SEADITO](#) og [Geo4Water](#) som også kan gi resultater som vil være relevante som beslutningsstøtte i forvaltning og bidra til bedring av miljøtilstanden i Oslofjorden.

Som innspill fra det norske partnerskapet i Geo4Water-prosjektet og SEADITO etterlyser vi et skift fra passiv til adaptiv forvaltning for å imøtekomme utfordringene med Oslofjorden. I tillegg til å observere og beskrive endringer i Oslofjorden, skal det utvikles digitale tvillinger basert på sanntidsdata og modeller. Dette vil bidra til å identifisere de beste løsningene for en bærekraftig og akseptabel forvaltning.

I en ny tiltaksplan for Oslofjorden bør det stimuleres til mer samarbeid mellom offentlig sektor, FoU-miljøer, næringsliv og sivilsamfunnet, og økt deltakelse i forskningsprogrammer, inkludert EU-programmer. Dette vil bidra til økt kunnskap og utvikling av beslutningsstøtteverktøy som bidrar til bedring av tilstanden i Oslofjorden.

9. Avslutning

Osloregionen IPR vil som oppsummering fremheve at det er behov for en mer helhetlig koordinering og organisering av Oslofjordarbeidet, etter modell fra Mjøsaksjonen, med Staten i førersetet. I en ny tiltaksplan må også næringsliv, forskning og frivillighet i større grad mobiliseres. Det bør legges mer til rette for samarbeidsmodeller for regionale nitrogenrenseanlegg, som bidrar til mer robusthet, teknologiutvikling og langsiktig gevinst. Videre er det behov for kompetanseløft og økt kunnskap i kommuner og landbruket og der man også viser effekt av tiltak.

Det er viktig å tallfeste fjordens avlastningsbehov. Dette vil være kunnskapsgrunnlag for prioritering av tiltak og for å sikre at investeringsbeslutninger tas på best mulig grunnlag.

Kommunene er sentrale aktører og har viktige roller i gjennomføring av tiltak i gjeldende og ny tiltaksplan. Dersom regjeringen ser det som hensiktsmessig kan Osloregionen IPR som samarbeidsorgan for kommunene ta en koordinerende rolle.